

Sygn. akt I C 192/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie – Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Przemysław Jagosz

Protokolant st. sekr. sąd. Edyta Smolińska-Kasza

po rozpoznaniu w dniu 23 stycznia 2017 r., w O., na rozprawie,

sprawy z powództwa (...) w W.

przeciwko **D. P. (1) i D. P. (2)**

o zapłatę

I. zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powoda:

a) **kwotę 207 819,80 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości 12,88 % za okres od dnia 5.01.2016 r. do dnia zapłaty,**

b) **kwotę 2 712,45 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 27.01.2016 r. do dnia zapłaty,**

c) **kwotę 5 600,77 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 27.01.2016 r. do dnia zapłaty**

d) **kwotę 15 zł;**

II. oddala powództwo w pozostałej części;

III. zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 1 010 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 192/16

UZASADNIENIE

(...) w W. żądał od pozwanych solidarnie **D. P. (1) i D. P. (2)** zapłaty:

a) 211 770,45 zł z odsetkami umownymi zmiennymi wg zasad wskazanych w piśmie z 7.01.2015 r. (k. 10v), nie przekraczającymi jednak maksymalnych odsetek za opóźnienie (k. 10v) za okres od 05.01.2016 roku do dnia zapłaty,

b) 3 189,79 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu, tj. 27.01.2013 roku do dnia zapłaty,

c) 5 649,66 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu, tj. 27.01.2013 roku do dnia zapłaty,

d) 236,50 zł,

a nadto zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu wskazał, że dochodzi zapłaty należności z tytułu umowy kredytu hipotecznego udzielonego w złotych polskich (PLN) i indeksowanego kursem franka szwajcarskiego (CHF), jaką zawarł pozwanymi i którą wypowiedział pismem z 13.08.2015 r. w związku z brakiem zapłaty wymagalnych rat. Na kwoty wskazane w pozwie składa się należność główna (pkt a), odsetki umowne za korzystanie z kapitału w okresie od 30.04.2015 roku do 27.10.2015 roku (pkt b), odsetki za opóźnienie za okres od 30.04.2015 roku do 4 stycznia 2016 roku (pkt c) oraz opłaty i prowizje (pkt c).

(pozew, pismo k. 10-11)

Pozwani wnieśli o oddalenie powództwa. W uzasadnieniu wskazali, że wysokość dochodzonej od nich wierzytelności nie jest rzeczywista z uwagi na:

- nieważność postanowień umowy w zakresie ustalenia, że wypłata kredytu będzie indeksowana do waluty obcej oraz kursu tej waluty przyjmowanego do ustalania wysokości ich zobowiązania, rozliczania spłaty oraz możliwości zmiany regulaminu, stanowiącego część umowy, a obowiązującego w dacie jej wypowiedzenia,
- niewykazanie kursu, według którego przeliczono należność z CHF na PLN, błędne określenie wysokości odsetek oraz niewykazanie podstaw do naliczenia opłat i prowizji, w tym błędne naliczenie składki na ubezpieczenie nieruchomości po przeniesieniu jej własności na rzecz Banku,
- zastosowanie przez Bank własnego kursu do ustalania wysokości ich zobowiązania, podczas gdy powinno się zastosować kurs średni ustalany przez Narodowy Bank Polski.

(odpowiedź na pozew k. 96-108, oświadczenie na rozprawie za adnot. k. 166)

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu **31.05.2006 r.** strony zawarły umowę, mocą której powód (wówczas pod nazwą (...) w K.) udzielił pozwanym kredytu hipotecznego w kwocie 607 422,17 zł (PLN), indeksowanego kursem franka szwajcarskiego (CHF). Kredyt miał być spłacany w 360 równych ratach kapitałowo-odsetkowych, a przeznaczony w części na spłatę kredytu mieszkaniowego pozwanym w innym banku, w części na dowolny cel konsumpcyjny, w części na uiszczenie opłaty z tytułu niskiego wkładu własnego, w części uiszczenie składki z tytułu ubezpieczenia od ryzyka utraty wartości nieruchomości, a częściowo na pokrycie składek ubezpieczeniowych z tytułu zawieranej jednocześnie umowy ubezpieczenia (...).

Zgodnie z § 2 umowy kwota wypłaconych środków miała być przeliczana w dniu wypłaty na CHF według kursu kupna tej waluty określonego w tabeli obowiązującej w Banku w tym dniu. Spłata wszelkich zobowiązań z tytułu umowy miała być dokonywana w PLN. Wysokość zobowiązań przypadających do zapłaty w PLN miała być ustalana jako równowartość tych zobowiązań wyrażonych w CHF po ich przeliczeniu na PLN według kursu sprzedaży CHF określonego w tabeli bankowej obowiązującej w dniu spłaty (§ 4 umowy).

Oprocentowanie kredytu zostało ustalone jako zmienne i stanowiące sumę obowiązującej w Banku stawki (...) (zdefiniowanej w regulaminie stanowiącym część umowy) i stałej marży Banku w wysokości 4,77% (§ 6). Ponadto pozwani zgodzili się na doliczanie kosztów i opłat związanych z ubezpieczeniem (...) do bieżącego salda kredytowego (§ 7).

Zasady zmiany oprocentowania oraz oprocentowanie w przypadku opóźnień oraz wypowiedzenia umowy określał regulamin stanowiący załącznik do umowy.

Zgodnie z § 11 umowy Bank mógł wypowiedzieć umowę w całości lub w części m.in. w przypadku niespłacenia dwóch rat odsetkowych lub odsetkowo-kapitałowych. Okres wypowiedzenia w takim przypadku wynosił 30 dni, a po

jego upływie pozwani byli zobowiązani do niezwłocznego zwrotu wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami za okres korzystania z niego.

Regulamin stanowiący załącznik do umowy przewidywał, że w przypadku niespłacenia należności mimo upływu okresu wypowiedzenia, w dniu następnym całe wymagalne zadłużenie miało zostać przewalutowane na PLN z zastosowaniem kursu sprzedaży określonego przez Bank w tabeli kursów. Poczynając od tego dnia Bank mógł pobierać odsetki od niespłaconego zadłużenia **z tytułu kapitału** w wysokości dwukrotności oprocentowania kredytów udzielanych w PLN przy zastosowaniu aktualnego z dnia przeliczenia wskaźnika ((...), a po zmianie regulaminu - (...)) oraz marży obowiązującej w dniu wypłaty kredytu.

(bezsporne, umowa k. 36-38, regulaminy k. 199-215, 51-58)

W dniu **16.11.2009 r.** strony zawarły aneks nr (...) do wymienionej umowy ustalając m.in., że od wejścia w życie aneksu:

- spłata rat winny być dokonywane w PLN,

- wysokość zobowiązania będzie ustalana jako równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w CHF po jej przeliczeniu według **kursu sprzedaży walut ustalonego przez Narodowy Bank Polski**, a zdefiniowanego jako kurs sprzedaży obowiązujący w dniu poprzedzającym dzień wpływu środków na rachunek spłaty.

W § 3 aneksu ustalono nadto, że opłata za jego sporządzenie będzie wynosić 1,95% kwoty kredytu pozostałej do spłaty na dzień wejścia w życie aneksu, zostanie pobrana w trybie podwyższenia salda kredytu, a jej wysokość zostanie wyliczona w PLN według kursu sprzedaży CHF wynikającego z tabeli Banku obowiązującej w dniu wejścia w życie aneksu, a następnie doliczona do bieżącego salda kredytu przez przeliczenie na CHF według kursu kupna tej waluty wynikającego z tabeli Banku i obowiązującego w tym samym dniu.

(aneks k. 41-42)

W dniu **25.02.2013 r.** strony zawarły kolejny aneks do umowy kredytowej, którego celem była restrukturyzacja harmonogramu spłat. W jego ramach:

a) strony potwierdziły, że wysokość zaległości pozwanych w spłacie kredytu wynoszą łącznie 29 165,55 zł,

b) Bank udzielił pozwany miesięcznej karencji w spłacie najbliższej przypadającej do spłaty raty stałej oraz 6-miesięcznej karencji w spłacie kapitału oraz części raty odsetkowej z obowiązkiem spłaty miesięcznych rat wyliczonych według obniżonego oprocentowania, zaliczanych na poczet spłaty odsetek kredytu,

c) ustalono, że po upływie karencji kwota zaległości zostanie dopisana do salda kapitału, podobnie jak różnica między oprocentowaniem nominalnym a stałym, odsetki bieżące naliczone do dnia wejścia w życie aneksu oraz naliczane w okresie karencji.

(aneks k. 44-45)

W dniu **20.12.2013 r.** strony zawarły umowę przeniesienia prawa użytkowania wieczystego gruntu z prawem własności budynku w zamian za zwolnienie z długu (datio in solutum). W jej ramach:

a) strony zgodnie opisały istniejące między nimi zobowiązania z tytułu dwóch umów kredytowych (jednego indeksowanego do CHF, a drugiego udzielonego w PLN), określając ich wysokość i stwierdzając, że zadłużenie z tytułu kredytu objętego niniejszą sprawą wynosi ogółem 248 134,32 CHF, a w przeliczeniu wg średniego kursu NBP – 845 021,43 zł,

b) pozwana D. P. (1) – w celu zwolnienia siebie i męża z części zobowiązań o precyzyjnie określonej wysokości (zarówno w CHF, jak i PLN) przeniosła na rzecz powoda prawo użytkowania wieczystego nieruchomości wraz z prawem własności posadowionego na niej budynku,

c) strony zgodnie oświadczyły, że skutkiem tego nastąpiło wygaśnięcie części zobowiązania, zaś do spłaty z tytułu kredytu objętego niniejszą sprawą pozostaje kwota 54 086,47 CHF, która według aktualnego kursu NBP stanowi równowartość 184 191,47 zł.

Mimo uzyskania praw do nieruchomości Bank błędnie doliczał do salda kapitału składki na jej ubezpieczenie.

(bezsporne, kopia umowy k. 109-122)

W dniu **30.01.2014 r.** strony zawarły aneks (nr (...)), dotyczący zmiany zabezpieczenia spłaty kredytu (k. 47).

W dniu **10.02.2014 r.** strony zawarły aneks nr (...), w którym:

- a) potwierdziły wysokość zaległości pozwanych w spłacie wynoszącą łącznie 3 373,72 zł,
- b) ustaliły, że istniejąca zaległość w ramach restrukturyzacji zostanie dopisana do niewymagalnego kapitału kredytu i od dnia wejścia aneksu w życie będzie stanowić podstawę naliczania odsetek umownych,
- c) wskazały, że przed dopisaniem zaległości saldo kredytu wynosi 54 086,47 CHF, czyli wartość wskazaną w umowie z 20.12.2013 r. (umowę przeniesienia prawa użytkowania wieczystego gruntu z prawem własności budynku w zamian za zwolnienie z długu - datio in solutum).

(aneks k. 49)

Pismem z dnia 13.08.2015 r. Bank wypowiedział pozwanym umowę z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia liczonego od dnia doręczenia oświadczenia o wypowiedzeniu. W oświadczeniu tym wskazał, że zaległości obejmują:

- 540,29 CHF tytułem należności kapitałowej,
- 686,10 CHF tytułem odsetek umownych,
- 7,64 CHF tytułem odsetek podwyższonych za opóźnienie w spłacie należności kapitałowych do dnia oświadczenia (13.08.2015 r.),
- 75 PLN tytułem kosztów i opłat za czynności Banku,
- 462 PLN tytułem kosztów ubezpieczenia.

Wypowiedzenie doręczono pozwanym w dniu 26.08.2015 r., co oznacza, że okres wypowiedzenia upływał z dniem 26.09.2015 r. i co upoważniało do przeliczenia niespłaconych należności w dniu 28.09.2015 r. (27.09.2015 r. przypadła na dzień ustawowo wolny od pracy – niedzielę).

Z dołączonej historii kredytu wynika, że po zawarciu aneksu nr (...), w którym strony ustaliły do rozliczenia kredytu jeden rodzaj kursu – kurs sprzedaży CHF ustalany przez NBP, pozwani dokonywali dalszych spłat w walucie polskiej, a ostatniej spłaty w kwocie 1 500 zł dokonali w dniu 4.09.2015 r., wcześniej zalegając ze spłatą kolejnych rat miesięcznych od 29.04.2015 r.

W dacie upływu okresu wypowiedzenia – według sporządzonego wówczas harmonogramu - kapitał niewymagalny miał wynosić 52 748,31 CHF, wymagalny - 676,40 CHF, odsetki umowne – CHF 804,71 zł, a ich stopa 3,94%, odsetki karne - 3,94 CHF, a ich stopa 7,76% (k. 85).

(k. 59-64, historia spłat k. 65-85)

Sąd zważył, co następuje:

Ostatecznie nie było przedmiotem sporu, że strony łączyła wskazana w pozwie umowa kredytu hipotecznego, która została wypowiedziana przez Bank z uwagi na rzeczywiste zaleganie przez pozwanych z płatnością kilku miesięcznych rat spłaty – co potwierdzało zresztą zestawienie ich wpłat, wskazujące, że od maja 2015 r. do chwili wypowiedzenia umowy nie zapłacili żadnej z kolejnych rat spłaty.

Spór ograniczał się zatem do wysokości wierzytelności Banku z tytułu wypowiedzianego kredytu w kontekście zarzutu abuzywności niektórych postanowień umowy i stanowiącego jej część regulaminu, przede wszystkim w zakresie sposobu określania wysokości zobowiązania przypadającego do spłaty, a konkretnie co do możliwości indeksacji zobowiązania kursem waluty szwajcarskiej oraz kursu tej waluty przyjmowanego do rozliczeń. Pozwani kwestionowali przy tym samą zasadę indeksacji oraz to, że zgodnie z zapisami umowy Bank mógł jednostronnie ustalać wysokość kursu przyjmowanego do rozliczeń w ramach tzw. bankowej tabeli kursów.

W tej mierze należy wskazać, że zgodnie art. 385¹ Kodeksu cywilnego (k.c.) niezgodnione indywidualnie postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (§ 1). Niezgodnione indywidualnie są natomiast te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3).

Jak wynika z wyjaśnień stron umowa stron w jej pierwotnym brzmieniu została zawarta na podstawie wzorca opracowanego i stosowanego przez powoda, przy czym jej część stanowiły zapisy regulaminu do umowy kredytu hipotecznego, co oznacza, że jej zapisy nie były uzgodnione indywidualnie z pozwanymi w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c. Zaznaczyć przy tym trzeba, że pozwani nie kwestionowali otrzymania i znajomości tego regulaminu, jak również zmian, jakich dokonywano w jego treści w okresie obowiązywania umowy, co oznacza, że były one wiążące (art. 384 i 384¹ k.c.) - o ile oczywiście nie były niedozwolone.

Do rozstrzygnięcia pozostawało zatem, czy kwestionowane przez pozwanych postanowienia dotyczące indeksacji kwoty kredytu według kursu waluty obcej i ustalania kursu przyjmowanego do wyznaczenia wysokości ich zobowiązania względem powoda, zostały ukształtowane w sposób rażąco naruszający ich interes lub sprzeczny z dobrymi obyczajami, a jeżeli tak – jakie są tego skutki.

W ocenie Sądu nie ma żadnych podstaw do uznania za niedozwolone postanowienia umowy przewidującego indeksację kwoty kredytu udzielonego pozwanym według kursu waluty obcej. W rzeczywistości jest to bowiem mechanizm waloryzacji świadczenia według walutowej klauzuli waloryzacyjnej, której stosowanie jest dozwolone zgodnie z przepisami art. 353¹ k.c. i art. 358¹ § 2 k.c.

Zastosowanie mechanizmu waloryzacji świadczenia objętego umową stron nie pozbawia jej charakteru umowy kredytu bankowego w rozumieniu art. 69 ustawy z dnia 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia). Znane są bowiem strony umowy, kwota i waluta kredytu (607 422,17 PLN), cel, na jaki został udzielony, zasady i termin jego spłaty, wysokość oprocentowania i zasady jego zmiany oraz inne niezbędne warunki. W konsekwencji nie można przyjąć, aby zawarcie umowy kredytu bankowego z zastosowaniem walutowej klauzuli waloryzacyjnej stanowiło co do zasady postanowienie niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ k.c.

Trudno również uznać za niedozwolony zapis dotyczący przeliczenia kwoty udzielonego kredytu po jego wypłacie w walucie polskiej na walutę szwajcarską według kursu wskazanego w § 2 umowy, a obowiązującego w dacie uruchomienia kredytu. Przyjęcie mechanizmu waloryzacji świadczenia według walutowej klauzuli waloryzacyjnej prowadzi bowiem do logicznej konsekwencji, jaką jest konieczność ustalenia kursu, według którego będzie przeliczana waluta, stanowiąca punkt odniesienia do waloryzacji świadczenia. Zgodnie z umową stron miał to być kurs kupna

CHF określony w bankowej tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obcych. Tabelę tę samodzielnie ustalał Bank na podstawie kursów obowiązujących na rynku międzybankowym i po ogłoszeniu kursów średnich przez NBP (por. § 2 regulaminu obowiązującego w dacie zawarcia umowy – k. 199v). Ani w umowie, ani w regulaminie nie określono przy tym szczegółowych zasad ustalania tego kursu, np. w relacji do kursów na rynku międzybankowym lub kursów średnich NBP. Oznacza to, że Bank był samodzielnym dysponentem w tym zakresie, co mogłoby skłaniać do wniosku, że stawiało go to w pozycji uprzywilejowanej w stosunku do kredytobiorców, umożliwiając dowolne ustalenie i np. nieuzasadnione zniżenie kursu przyjętego do przeliczenia kwoty kredytu w stosunku do kursu rynkowego - w sposób prowadzący do nieuzasadnionego podwyższenia wartości tego kredytu wyrażonego w walucie obcej. Niemniej, z umowy wynika, że uruchomienie kredytu uzależnione było od spełnienia szeregu warunków, których realizacja należała do pozwanych, oraz wymagało złożenia przez nich wniosku, a zatem zależało m.in. od czynności w pełni zależnej i kontrolowanej przez pozwanych, którzy w ten sposób mogli niwelować skutki ewentualnie niekorzystnych wahań kursowych i mieli wpływ na datę uruchomienia kredytu, a w ten sposób pośrednio na wybór kursu, według którego miało nastąpić przeliczenie na CHF. Trudno przy tym przypuszczać, by dla jednej transakcji kredytowej powód miał dokonywać manipulacji tym kursem (określanym dla wszystkich kredytów dewizowych i indeksowanych) i ustalać go na datę uruchomienia pojedynczego kredytu dla pozwanych w sposób zupełnie oderwany od realiów rynkowych. Zaznaczyć trzeba, że pozwani nie wykazali żadnych okoliczności mogących świadczyć o takiej manipulacji. Skoro zatem mieli wpływ na datę wypłaty kredytu, a tym samym w pewnym stopniu również na to, po kursie z jakiej daty będzie przeliczany kredyt, można uznać, że ryzyko stron związane z wahaniami kursu walut i ich przełożeniem na wysokość kredytu w walucie obcej, pozostawało w wystarczającej równowadze, podobnie jak wzajemna pozycja stron w tej mierze. Dostrzec również należy, że decydując się na kredyt indeksowany do waluty obcej pozwani musieli brać pod uwagę ówczesny kurs tej waluty, mogli skonfrontować go z kursami stosowanymi w Banku i spodziewać się wysokości kredytu w CHF, zaś w żadnej mierze nie wykazali, że wartość udzielonego im kredytu w CHF wg kursu Banku rażąco odbiegała od wartości, jaka wynikałaby przy przeliczeniu tego kredytu z zastosowaniem innych kursów, stosowanych np. w innych bankach.

W tych okolicznościach w ocenie Sądu wspomniany zapis umowy nie był niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c. i skutecznie wiązał strony.

Analiza pozostałych postanowień umownych kwestionowanych przez pozwanych w kontekście ich ewentualnej abuzywności (tj. kursu waluty przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu i ustalenia wysokości należności po wypowiedzeniu umowy) jest natomiast bezprzedmiotowa z uwagi na dwie okoliczności.

Po pierwsze, strony wyeliminowały postanowienia dotyczące stosowania kursów ustalanych samodzielnie przez powoda w ramach aneksu nr (...) z dnia 16.11.2009 r. Treść aneksu, w tym zapis dotyczący wysokości opłaty za jego sporządzenie, zaproponował wprawdzie Bank, niemniej pozwani nie mieli obowiązku jego podpisania i mogli domagać się ustalenia innych warunków. Jak przyznali na rozprawie w dniu 5.09.2016 r. (za adnot. k. 269), nie przeanalizowali dokładnie treści aneksu, jednak zaniechanie to nie powinno wywoływać negatywnych skutków dla powoda, gdyż treść aneksu była wystarczająco jasna, zaś sposób ustalenia wysokości opłaty za jego sporządzenie precyzyjnie opisany z odwołaniem się do kursu waluty, którego wysokość pozwani mogli bez problemu w tej dacie ustalić. W konsekwencji zawarcia aneksu strony wprowadziły w miejsce kursu CHF kształtowanego przez Bank (przewidzianego w pierwotnym brzmieniu umowy) średni kurs sprzedaży tej waluty ustalany przez Narodowy Bank Polski.

W ocenie Sądu przyjęcie takiego kursu w realiach niniejszej sprawy nie może zostać uznane za niedozwolone. Strony wprowadziły go w drodze indywidualnie uzgodnionego aneksu, a co więcej, sami pozwani w odpowiedzi na pozew jako przykład kursu właściwego wskazywali kurs ustalany przez NBP. Dodać trzeba, że przyjęcie średniego kursu sprzedaży znajduje racjonalne uzasadnienie o tyle, o ile traktować go jako średni kurs, po którym kredytobiorca mógłby nabyć walutę szwajcarską na rynku walutowym, tak aby przeznaczyć ją na spłatę raty. Wysokość koniecznych w tym celu środków wyznacza bowiem rzeczywistą wartość w walucie polskiej raty ustalonej w walucie obcej (oczywiście przy hipotetycznych założeniach, że kredytobiorca spłacałby raty w tej walucie, a nie w walucie polskiej - czyli inaczej niż w sprawie niniejszej - i dodatkowo walutę obcą nabywał bezpośrednio przed terminem płatności raty lub w

tym samym dniu). Średni kurs sprzedaży NBP jawiłby się w tym przykładzie jako średnia kursów, po których dana waluta jest sprzedawana i kupowana na rynku walutowym. Z racji funkcji, jaką NBP pełni w systemie finansowym państwa i w systemie bankowym oraz z uwagi na sposób, w jaki ustala kursy średnie walut (na podstawie informacji z banków – dealerów rynku walutowego) wydaje się również oczywistym, że cieszy się największym zaufaniem i jest wolny od podejrzeń o spekulatywne wyznaczanie tych kursów. Publikowane przez niego tabele stanowią bowiem odzwierciedlenie tego, co dzieje się na rynku walutowym w danym czasie i przedstawiają uśrednienie występujących tendencji. W dłuższym okresie nie ma zatem ryzyka manipulacji kursem.

Z omówionych wyżej względów zawarcie aneksu nr (...), eliminując z umowy i regulaminu kredytowego uprawnienie do samodzielnego kształtowania kursu CHF, według którego miało następować rozliczenie spłaty kredytu, w tym ustalenie wysokości zobowiązania pozwanych na wypadek jego wypowiedzenia, wyeliminowało ewentualną abuzywność tych postanowień.

Przechodząc do drugiej okoliczności, czyniącej bezprzedmiotowymi rozważania na temat ewentualnej abuzywności postanowień umowy w zakresie wzmiankowanym wyżej, zaznaczyć trzeba, że uznanie tych postanowień za niedozwolone miałyby ewentualnie znaczenie dla rozliczenia wpłat dokonanych przez pozwanych przed zawarciem aneksu nr (...) – rozliczanych jeszcze według kursu ustalanego samodzielnie przez powoda. W przypadku uznania ich za niedozwolone konieczne byłoby ustalenie, według jakiego kursu powinno następować rozliczenie wpłat, co mogłoby wpłynąć na konieczność korekty zadłużenia pozwanych, w szczególności na datę wypowiedzenia umowy. Niemniej, w stanie faktycznym sprawy nie ma uzasadnienia do dokonywania takich rozważań i korekty z uwagi na treść umowy zawartej przez strony w dniu 20.12.2013 r. o przeniesienia prawa użytkowania wieczystego gruntu z prawem własności budynku w zamian za zwolnienie z długu (*datio in solutum*).

W jej ramach, oprócz zwolnienia z długu w zamian za przeniesienie praw do nieruchomości, doszło bowiem dodatkowo do zgodnego opisanie zobowiązań pozwanych na rzecz Banku oraz uznania ich wysokości – zarówno przed zwolnieniem z części długu, jak i po tym zwolnieniu. Nie ulega wątpliwości, że pozwani przyznali w treści umowy, że do spłaty na rzecz powoda z tytułu kredytu objętego niniejszą sprawą pozostaje „kwota 54 086,47 CHF, która według aktualnego kursu NBP stanowi równowartość 184 191,47 zł” (kopia umowy k. 109-122). Umowa została zawarta po zawarciu aneksu nr (...), a zatem dotyczy uznania i określenia wysokości zobowiązania pozwanych z uwzględnieniem spłat dokonanych przed zawarciem aneksu nr (...), po zawarciu tego aneksu oraz zwolnienia z części długu w zamian za przeniesienie praw do nieruchomości.

Nie wykazano żadnych okoliczności faktycznych, które poddawałyby w wątpliwość skuteczność lub ważność umowy z dnia 20.12.2013 r. i zawartych w niej oświadczeń, w tym odnośnie do uznania i potwierdzenia wysokości zadłużenia. Po dacie jej zawarcia wpłaty pozwanych dokonywane w walucie polskiej były rozliczane według kursu określonego zgodnie z aneksem nr (...), tj. średniego kursu sprzedaży CHF ustalanego przez NBP, zaś od kwietnia 2015 r. pozwani zaprzestali spłaty kredytu i w dacie oświadczenia o jego wypowiedzeniu zalegali z płatnością co najmniej 4 rat miesięcznych.

Zgodnie z umową upoważniało to powoda do złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu i zażądania spłaty całej reszty niespłaconego kredytu wraz z odsetkami.

Jak już wskazano, zgodnie z regulaminem umowy (wg brzmienia obowiązującego w dacie wypowiedzenia – k. 51) i aneksem nr (...) w przypadku niespłacenia należności mimo upływu okresu wypowiedzenia, w dniu następnym całe wymagalne zadłużenie miało zostać przewalutowane na PLN (zapis regulaminu) z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF ustalanego przez NBP i obowiązującego w tym dniu. Poczynając od tego dnia Bank mógł również pobierać odsetki od niespłaconego zadłużenia **z tytułu kapitału** w wysokości dwukrotności oprocentowania kredytów udzielanych w PLN przy zastosowaniu aktualnego z dnia przeliczenia wskaźnika ((...)) oraz marży obowiązującej w dniu wypłaty kredytu.

Z pierwszego przedstawionego przez powoda zestawienia należności wynikało, że Bank przeliczył zadłużenie pozwanych przyjmując kurs sprzedaży NBP, niemniej do salda zadłużenia doliczył składki na ubezpieczenie nieruchomości przejętej w ramach umowy z 20.12.2013 r, które po tej dacie nie powinny obciążać pozwanych.

Z tego względu zobowiązano powoda do przedstawienia symulacji obejmującej historię kredytu objętego pozwem przy uwzględnieniu jego rozliczania zgodnie z umową, tj. przy zastosowaniu kursu średniego sprzedaży CHF ustalanego przez NBP i bez składek na ubezpieczenie.

Ostatecznie powód złożył takie zestawienie i wynika z niego, że po upływie okresu wypowiedzenia umowy saldo kredytu wyrażone w CHF obejmowało:

- a) kapitał w kwocie 53 224,35 CHF,
- b) odsetki umowne od kapitału w kwocie 694,68 CHF,
- c) odsetki karne (za opóźnienie) w kwocie 3,15 CHF

(zestawienie k. 315v)

W tym miejscu zaznaczyć trzeba, że zarzuty pozwanych odnoszące się do wskazanego zestawienia ostatecznie okazały się niezasadne niemal w całości. Po pierwsze – wbrew podnoszonym na rozprawie twierdzeniom – w zestawieniu obejmującym symulację spłaty zadłużenia bez naliczania nienależnej składki na ubezpieczenie nieruchomości do rozliczenia wpłat pozwanych w PLN po dacie zawarcia aneksu nr (...) przyjęto prawidłowo kurs sprzedaży NBP. Świadczy o tym porównanie kursów wskazanych w kolumnie zatytułowanej „Kurs przyjęty do rozliczenia wpłaty klienta” z danymi z archiwum kursów NBP publikowanych w sposób ogólnie dostępny. Taki też właściwy kurs został przyjęty do przeliczenia wpłaty 1 500 zł dokonanej po wypowiedzeniu umowy (3,9301 zł - wskazany w rzeczowej kolumnie na k. 315v). W powoływanym zestawieniu doszło natomiast do oczywistej omyłki rachunkowej, prowadzącej do zawyżenia zobowiązania pozwanych z tytułu kapitału o 1 gr. Z zestawienia wynika bowiem, że ten element zadłużenia po przeliczeniu wynosił 207 819,81 zł, podczas gdy iloczyn zadłużenia w CHF i kursu NBP obowiązującego 28.09.2015 r. daje w rzeczywistości kwotę 207 819,80 zł.

Dostrzec przy tym należy, że omawiane zestawienie może być mylące z uwagi na wprowadzenie dwóch kolumn:

- a) o nazwie „Kurs sprzedaży NBP”, w której zawarto kursy nieodpowiadające rzeczywistym kursom NBP z tych dat,
- b) o nazwie „Kwota wpłaty w PLN po kursie Waluty (kurs sprzedaży NBP)”, w której zawarto bliżej nieokreślone przeliczenie.

Niemniej, porównanie wysokości wpłat w PLN, kursu przyjmowanego do rozliczenia oraz wysokości wpłaty w CHF – zawartych w kolumnach od 8 do 10 – wskazuje, że zestawienie ostatecznie przedstawione przez powoda nie jest obarczone błędem w zakresie kwestionowanym przez pozwanych, którzy w stosunku do tego właśnie zestawienia w istocie ograniczyli się do wyrażenia wątpliwości odnośnie do rozliczenia wpłaty 1 500 zł z dnia 4.09.2015 r., dokonanej już po wypowiedzeniu umowy.

Z tych przyczyn, nie podzielając zarzutów pozwanych, Sąd przyjął powyższe zestawienie za wiarygodną podstawę do ustalenia poziomu zadłużenia pozwanych po upływie okresu wypowiedzenia umowy, poczynienia dalszych rozważań odnośnie do zasadności żądań powoda oraz dokonania niezbędnych obliczeń. Zbędne było przy tym odnoszenie się do zarzutów pozwanych do wcześniejszych zestawień, skoro nie zostały przyjęte za podstawę jakichkolwiek wiążących ustaleń.

Jak wynika z obowiązującej od dnia 28.09.2015 r., a ogłoszonej przez NBP w dniu 25.09.2015 r., tabeli nr (...), w dacie, w której miało nastąpić przeliczenie zadłużenia pozwanych z waluty szwajcarskiej na walutę polską w związku z upływem okresu wypowiedzenia umowy, średni kurs sprzedaży CHF wynosił **3,9046** zł.

Zgodnie z umową kwoty zadłużenia pozwanych wyrażone w CHF Bank powinien przeliczyć na PLN według tego właśnie kursu, co oznacza, że zadłużenie to w dniu 28.09.2015 r. wynosiło:

- a) 207 819,80 zł (53 224,35 CHF x 3,9046 zł) - z tytułu kapitału,
- b) 2 712,45 zł (694,68 CHF x 3,9046 zł) – z tytułu odsetek umownych od kapitału,
- c) 12,30 zł (3,15 CHF x 3,9046 zł) – z tytułu odsetek karnych naliczonych do dnia przeliczenia zadłużenia.

Zgodnie z umową, a w szczególności § 16 ust. 4 obowiązującego ówczesnie regulaminu (k. 55), po przeliczeniu zadłużenia Bank mógł od zadłużenia z tytułu **kapitału** pobierać odsetki w wysokości stanowiącej dwukrotność sumy wskaźnika (...) aktualnego w dniu przeliczenia i marży obowiązującej w dacie wypłaty kredytu.

Dostrzec przy tym trzeba, że stopa tych odsetek nie była stopą zmienną, lecz stałą, określaną w dniu przeliczenia zadłużenia po wypowiedzeniu umowy według jasno wskazanych wyżej wskaźników. Odpowiednie zapisy regulaminu nie przewidywały przy tym żadnego mechanizmu ich zmiany po przeliczeniu zadłużenia (por. § 16 ust. 4 regulaminu – k. 55).

Z niekwestionowanych twierdzeń powoda wynika, że wskaźnik (...) w dniu przeliczenia zadłużenia wynosił 1,67. Marża z daty udzielenia kredytu wynosiła 4,77 % (por. § 6 umowy). Oznacza to, że od dnia następnego po przeliczeniu zadłużenia, tj. od 29.09.2015 r., Bank mógłby naliczać odsetki w wysokości 12,88 % w stosunku rocznym (2 x (1,67 + 4,77)).

Niemniej, zgodnie z obowiązującymi ówczesnie przepisami art. 359 § 2¹, § 2² i § 2³ k.c., maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie mogła w stosunku rocznym przekroczyć czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego, zaś w przypadku, gdyby wysokość tę przekraczała, należały się odsetki maksymalne w takiej właśnie wysokości.

Stopa kredytu lombardowego NBP w dacie przeliczenia zadłużenia (od 5.03.2015 r.) wynosiła 2,5%, co oznacza, że stopa odsetek maksymalnych wynosiła 10%. Skoro wysokość oprocentowania od zadłużenia przeterminowanego wynikająca z umowy stron przekraczała wysokość odsetek maksymalnych, od dnia 29.09.2015 r. do 31.12.2015 r. (kiedy zmianie uległy przepisy dotyczące odsetek) Bank mógł od kwoty kapitału pobrać odsetki w wysokości 10 % w stosunku rocznym.

Od dnia 1.01.2016 r., zgodnie ze znowelizowanym art. 481 § 2¹ k.c., Bank mógł od kwoty kapitału pobierać odsetki nie przekraczające maksymalnych odsetek za opóźnienie, tj. dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie – art. 481 § 2 k.c.). Od tej daty maksymalne odsetki za opóźnienie wynosiły 14 % (por. obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości w M.P. z 2016 r., poz. 47). Odsetki umówione przez strony nie przekraczały tej wysokości, zatem od 1.01.2016 r. od zadłużenia z tytułu kapitału Bank mógł naliczać odsetki w wysokości 12,88 % w stosunku rocznym.

Reasumując ten wątek, od dnia 29.09.2015 r. do 31.12.2015 r. Bank mógł w stosunku rocznym naliczyć odsetki karne od kwoty kapitału 207 819,80 zł w wysokości 10 %, zaś od 1.01.2016 r. w wysokości 12,88 % - co daje kwoty:

- a) za okres od 29.09.2015 r. do 31.12.2015 r. – 5 295,13 zł (207 819,80 zł x 10% x 93/365 dni),
- b) za okres od 1.01.2016 r. do 4.01.2016 r. (kiedy to skapitalizował te odsetki celem objęcia ich pozwem – por. pozew i k. 10v) - 293,34 zł (207 819,80 zł x 12,88% x 4/365 dni),

tj. łącznie 5 588,47 zł.

Mając na uwadze powyższe na rzecz powoda należało zasądzić:

a) kwotę **207 819,80 zł** – tytułem niespłaconej części kapitału kredytu – wraz z odsetkami umownymi w wysokości **12,88 %** w stosunku rocznym, za okres od 5.01.2016 r. (tj. datę po dniu, do którego skapitalizował odsetki i objął je pozwem – pozew i k. 10v),

b) kwotę **2 712,45 zł** – tytułem odsetek umownych od kapitału kredytu za okres od 30.04.2015 r. (data wymagalności pierwszej z niespłaconych w terminie rat spłaty kredytu) do 28.09.2015 r. (tj. daty przeliczenia zadłużenia) - wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu tego świadczenia za okres od dnia wniesienia pozwu, tj. 27.01.2015 r. do dnia zapłaty,

c) kwotę **5 600,77 zł** - tytułem odsetek karnych za opóźnienie w zapłacie zadłużenia kredytowego za okres od 30.04.2015 r. do 4.01.2016 r., w tym:

- **12,30 zł** - za okres od 30.04.2015 r. (wymagalność pierwszej z niespłaconych rat kredytu) do 28.09.2015 r. (przeliczenie zadłużenia po upływie okresu wypowiedzenia) – obliczonymi od niespłaconych rat według stopy 7,76 %, czyli oprocentowania od zadłużenia przeterminowanego w CHF,

- **5 588,47 zł** – obliczone powyżej i stanowiące sumę kwot:

5 295,13 zł – odsetki za okres od 29.09.2015 r. do 31.12.2015 r. naliczone od niespłaconego kapitału kredytu przy zastosowaniu odsetek maksymalnych w wysokości 10% w miejsce odsetek umownych przekraczających tę wysokość,

293,34 zł – odsetki za okres od 1.01.2016 r. do 4.01.2016 r. naliczone od niespłaconego kapitału kredytu przy zastosowaniu odsetek umownych w wysokości 12,88 %, jako nieprzekraczających wysokości maksymalnych odsetek za opóźnienie,

wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu tego świadczenia za okres od dnia wniesienia pozwu o te należności, tj. 27.01.2015 r. do dnia zapłaty;

d) kwotę **15 zł** – tytułem opłaty za wysłanie upomnienia, wynikającej z tabeli opłat przedstawionej przez powoda (k. 179) – przy uwzględnieniu, że pozwani nie przeczyli wysłaniu takiego upomnienia. Nie było natomiast wystarczających podstaw do uznania za udowodnionej drugiej pozycji, która miała składać się na kwotę 121 zł dochodzoną przez powoda w ramach kosztów i opłat. Jak wynika z pisma powoda z dnia 26.07.2016 r. miała to być opłata w wysokości 116 zł należna za wizytę terenową (por. pismo k. 175). Pozwani zaprzeczyli, aby doszło do takiej wizyty (por. protokół rozprawy za adn. k. 364v), a powód w toku postępowania nie przedstawił żadnego dowodu potwierdzającego taką wizytę. Z tego względu należności w kwocie 116 zł z tego tytułu nie można było uznać za wystarczająco udowodnioną, a twierdzenia powoda w tym zakresie były wątpliwe, zwłaszcza gdy zważyć, że w ramach zadłużenia dochodził np. kwoty nienależnie naliczanej składki na ubezpieczenie.

Za spłatę wymienionych należności pozwani, którzy zaciągnęli kredyt wspólnie, odpowiadają solidarnie z mocy art. 370 k.c. Prawo żądania odsetek za opóźnienie i ich wysokość wynika natomiast z art. 481 § 1 i 2 k.c.

Z przywołanych przyczyn, na podstawie art. 353 § 1 k.c. w związku z przepisami powołanymi wcześniej, powództwo uwzględniono w zakresie wskazanym powyżej (i zgodnie z postanowieniem o sprostowaniu wyroku z dnia 26.01.2017 r.), oddalając je w pozostałej części (pkt I i II sentencji wyroku).

Ponieważ pozwani ulegli żądaniom powoda niemal w całości, na podstawie art. 98 Kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.), obciążono ich obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na jego rzecz. Obejmowały one kwotę 1 010 zł, na którą składała się opłata od pozwu w wysokości 1000 zł – wynikająca z art. 13 ust. 1a ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (w brzmieniu obowiązującym w dacie wnoszenia pozwu), a nadto kwota 10 zł – tytułem części opłaty manipulacyjnej, jaką powód uiszczył przy wnoszeniu pozwu w związku z koniecznością dokonania jej za pomocą płatności elektronicznych. Pierwotnie pozew wniesiono w elektronicznym postępowaniu upominawczym, dokonując opłaty od pozwu w zbyt dużej wysokości (2 761 zł), co skutkowało pobraniem opłaty manipulacyjnej w kwocie 27,61 zł

(prowizja operatora płatności w wysokości 1% wpłacanej kwoty). Należna opłata od pozwu wynosiła natomiast 1 000 zł, co oznacza, że konieczna do dochodzenia roszczeń opłata manipulacyjna stanowiła kwotę 10 zł. Zawyżenie opłaty manipulacyjnej wynikało z błędnego obliczenia przez powoda opłaty od pozwu, wobec czego nadpłata w tym zakresie – na rzecz podmiotu obsługującego system płatności – nie podlega zwrotowi przez Skarb Państwa, a nadto w tej części nie może zostać uznana za koszt niezbędny do dochodzenia roszczeń. Zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. nie można zatem obciążyć nimi pozwanych, poza kwotą 10 zł, prowizji, jaką rzeczywiście powinno się uiścić przy opłaceniu pozwu. Zaznaczyć przy tym trzeba, że nadpłata w opłacie od pozwu (1 761 zł) zostanie zwrócona zgodnie z przepisami art. 80 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.